

Az oroszországi tudományos és műszaki információs rendszer jelenlegi problémái és feladatai

Az érdekelt tárcák és intézmények rendezésében került sor 1999. március 17–19-én *Integráció. Információs technológiák. Telekommunikáció* c. konferenciára, amelyen 450-en vettek részt, beleértve a FÁK-országokból és a külföldről érkezetteket is.

A konferencia – egy-egy neves szakember vezetésével – hét szekcióban hányta-vetette meg a tennivalókat. Az utóbbi két év leglényegesebb eseménye az volt, hogy az Oroszországi Föderáció kormánya 1997. július 24-i 950. sz. határozatával jóváhagyta a *tudományos és műszaki információs rendszer téziseit*. Ezek realizálása érdekében

- a tudományügyi minisztériumban speciális ülést tartottak, amelyek meghatározták az *információs rendszer tennivalóit 2000-ig*;
- megalakult a rendszer *koordinációs tanácsa* a tudományügyi minisztérium mellett;
- a tudományos akadémia és a tudományügyi minisztérium megállapodott abban, hogy a tudományos és műszaki információs rendszer csúcshintézménye a *VINITI* legyen;
- megtartották a rendszer *első szemináriumát*.

Annak ellenére, hogy különféle nehézségeket (mindenekelőtt pénzügyieket) kellett legyőzni, mégiscsak létrejött maga a rendszer, és a szövetségi, ágazati és regionális információs szervek a tudomány és a technika területén biztosítják az információvagon gyűjtését, feltárását, őrzését és rendelkezésre bocsátását.

Ezzel szemben a rendszert illetően egy sor fontos tennivaló elvégzése nem következett be. Így nem oldódtak meg a finanszírozás, az állami ellenőrzés kérdései, hagyták felbomlani a területi szabadalmi tárakat, úgyhogy nem lehet garantálni országszerte a szabadalmi tisztaságot és szabadalomképességet.

A konferencia az imént felsoroltakból kiindulva, a következő ajánlásokat tette:

- a rendszer koordinációs tanácsa és a *VINITI* érje el, hogy a tudományos és műszaki információs rendszert szabályozó törvényekben, rendeletekben és határozatokban végbemenjenek a jelen fejlődési szakasznak megfelelő módosítások;
- a tudományügyi minisztérium oldja (oldassa) meg a rendszer finanszírozásának égető kérdéseit;
- a tudományos és műszaki tájékoztatás szerveinek legyen több lehetőségük az információvagon növelése érdekében az internet használatára;
- a koordinációs tanács munkája kerüljön „normális kerékvágásba”.

/GERASIMOV, V. M.–CVETKOVA, B. A.–POLUNINA, T. K.: Problemy i zadaci sovremennogo etapa razvitiia sistemy naučno i tehničeskoj informacii. = Naučno-tehničeskaá informacii, 1. ser. 1999. 10. sz. p. 7–11./

(Futala Tibor)

Milyen feladataik vannak a könyvtáros egyesületeknek? (Csehországi példán)

Csehországban a *Népművelők Szövetsége* (alakult 1906-ban) volt az első könyvtáros egyesület, ám számos cseh könyvtáros volt alapító tagja az 1896-ban létrejött *Österreichischer Verein für Bibliothekswesen*nek is, amelyet a mai osztrák könyvtáros egyesület elődjének tekint.

A csehországi könyvtáros egyesületek múltját tanulmányozva kitűnik, hogy

- minden jelentős cseh könyvtáros személyiség egyesületi talajon fejtette ki reformtörekvéseit;
- az egyesületek egytől egyig civil képződmények voltak, és a demokrácia szabályai szerint működtek;

- a túlhajtott demokrácia lehetetlenné tette, hogy egyesítsék erőiket, holott ezt többen kezdeményezték a hatékonyabb érdekvédelem céljából.

A második világháború befejezése után, már 1945 májusában megalakult a *Cseh Könyvtárosok Egyesülete*, amely – miközben demokratikus szervezet maradt – megpróbálta levonni az első köztársaság egyesületi kudarcaiból adódó tanulságokat. Az 1948 februárjában bekövetkezett kommunista hatalomátvétel után – csehszlovákká bővülve – az egyesület még kb. egy éven át vegetált, aztán pedig „már nem volt rá szükség”.

A „prágai tavasz” nyomán a könyvtárosok és a szaktájékoztatók is igényelték a szakmai egyesületi élet felújítását. Ekkor létre is jött a *Svaz knihovníků a informacních pracovníků (SKIP)*, de már csak az ország megszállását követő időben. Nem sokáig működhetett, mert 1970 nyarán betiltották.

Az egyesület az 1968-ban elhatározott névvel 1990 elején „támadt fel teszthalálából”. A név és az egyesült státútuma egyaránt jelzi: a könyvtárak és az információs központok típusára, nagyságára stb. való tekintet nélkül minden munkatársat befogad soraiba, hogy szakmai érdekeiket képviselje.

Enhez most kedvezőek a körülmények: az országban teljes a demokrácia; a könyvtárak és információs központok korlátozás nélkül valósíthatják meg az alapvető emberi és szabadságjogokat. E tekintetben van még tennivaló: a szolgáltatások még nem eléggé előzékenyek, gyorsak és kielégítőek. Éppen ezért az egyesületnek erőteljesen buzdítania kell az intézményközi együttműködésre és egymást kiegészítésre.

A jelenlegi helyzetben, amikor a szakmában is radikális és felettebb gyors technika- és technológiaváltás zajlik, az egyesületnek többet kell törődnie a továbbképzéssel. Fel kellene hagyni azzal, hogy a szakma számára ezt az állam, a régió, a város, a fenntartó fogja majd biztosítani. Az, hogy az ország felvételét kérte az Európai Unióba, az ottani szokásokhoz és színvonalhoz való hasonulás kötelezettsége csak még erősebben vetődik fel.

Az ALA, az Európa Tanács és az Open Society Institute támogatásával 1998 májusában nagyszabású tanácskozást tartottak Budapesten a 21. század információs társadalmáról, azon belül a könyvtáros egyesületek feladatairól. E tanácskozás azt ajánlotta az egyesületeknek, hogy szorgalmazzák a könyvtári-információs törvényhozás és jogszabályozás előbbrevitelét, és vegyenek részt benne, ezen túlmenően segítsék lebontani a nyelvi gátakat, építsenek kapcsolatokat (pényszerzés céljából is) a kereskedelmi stb. közösségekkel, végül hogy eredményes szakmai kapcsolatokat fejlesszenek ki, és koordinálják erőfeszítéseiket.

Mindez benne van a cseh egyesület dokumentumaiban és szándékaiban. S azáltal, hogy nemcsak a szakmai ügyek-bajok megvitatása számára biztosít helyet, hanem az emberi találkozásokra és szórakozásokra is, fontos társadalmi szerepe is van.

A szerző cikke illusztrálásaként egy régi cseh szaklap karikatúráját is közli (lásd a képet), s azt kívánja, hogy „miközben az egész életen át tartó művelődés és a szakma fejlődésének lehető legeredményesebb támogatása legyen a célunk, soha ne hagyjon el bennünket fogékonyságunk a humor és az egészséges kollektíva iránt”.

BURGETOVÁ, Jarmila: Úloha knihovnických spolků a asociací. 1–2. č. = Čtenář, 51. köt. 1999. 1. sz. p. 11–12.; 2. sz. p. 40–41./

(Futala Tibor)

TMT-példányok ingyen!

A *Tudományos és Műszaki Tájékoztató* régebbi évfolyamainak egyes számaiból (1976–1999-ig) megmaradt példányokat tud nyújtani a szerkesztőség, hogy előfizetőink esetleg hiányzó példányaikat pótolhassák, és így egyes köteteket teljessé tehessék.

Az igényelt példányok a szerkesztőségben (OMIKK, Múzeum u. 17. félemelet 54.) vehetők át: hétfőn és csütörtökön 9–11 óráig. Érdeklődni a megjelölt időben telefonon (338-2300/275) lehet.

6000 ELEKTRONIKUS FOLYÓIRAT AZ OMIKK-BAN!

(SZAKFOLYÓIRATOK TELJES ANYAGA A SZÁMÍTÓGÉPBŐL)

Könyvtárunkban térítésmentesen használhatja az alábbi szolgáltatásokat:

Electronic Information for Libraries (EIFL)

az *EBSCO Publishing* rendszere a *Soros Alapítvány Nyílt Társadalom Intézete* programjában
3000 szakfolyóirat és 143 hírlap teljes számai és archívuma négy adatbázisból
(Academic Search Elite, Business Source Premier, MasterFILE Premier, Newspaper Source).

Elsevier – ScienceDirect

az *Elsevier Science* kiadói rendszere

Valamennyi – több mint **1000** – Elsevier-folyóirat teljes számai és archívuma
(az OMIKK által előfizetett 65 folyóiraton kívül a letöltések száma korlátozott).

SpringerLink

a *Springer* kiadói rendszere

Több mint **400 Springer-folyóirat** elektronikus változata. A Springer-lapok a *SewtsNeten* is
hozzáférhetők, ahol **15 000 folyóirat** tartalomjegyzékei, cikkösszefoglalói érhetőek el.

ProQuest Applied Science and Technology Plus

a *Bell and Howell Information and Learning* webes szolgáltatása

648 folyóirat bibliográfiai adatai és cikkösszefoglalói, ebből **297 folyóirat** teljes számai
és archívuma, hatékony, felhasználóbarát keresőrendszerrel.

Business and Industry

a *Responsive Database Services, Inc. OnDisc* adatbázisa

A neves, klasszikus üzleti adatbázisban több mint **900 folyóirat** teljes szövegű cikkei.

EBSCO Online

az *EBSCO Information Services* online rendszere

4000 folyóirat tartalomjegyzékei, cikkösszefoglalói, köztük **16 folyóirat** teljes elérése.

Computer Select

a *GML Corporation* adatbázisa

69 számítástechnikai folyóirat teljes szövege.

Elektronikus folyóiratok közvetlen elérése kiadói webről

Az OMIKK termináljairól jelenleg **12 folyóirat** elektronikus változata érhető el közvetlenül
a kiadók weblapjairól.

További információért kérjük, forduljon a Tájékoztató szolgálat munkatársaihoz,
személyesen, telefonon (338-4089) vagy
e-mailen (refposta@omk.omikk.hu) keresztül.

